

Előszó a szlovén líraválogatáshoz

Mit mondjunk a fiatal szlovén költők válogatáskötetről, hiszen nem alakult még ki a kánon, nem született antológia, olyan szerzőkről van szó, akik mögött alig két könyv van (olykor csupán egy, ld. Veronika Dintinjana), mindamellett nem is volt olyan fontos, hogy a szerzők kifejezetten fiatalok legyenek, hiszen némelyik jóval elmúlt harmincéves, röviden, mi vezetett épp e nevek kiválasztásához, noha kétségtelenül lehetne még más neveket is hozzáadni, neveket cserélni. Tulajdonképpen örülök, hogy irodalmunk kicsisége ellenére aránylag könnyedén találhatók egy generáción belül nyolc nevet, akiket érdemes megemlíteni, és tudom ezzel kapcsolatban azt, hogy szükség szerint még a kört lehetne bővíteni vagy az egyik szerzőt valaki mással helyettesíteni. Ehhez a válogatáshoz bizonyára az vezetett, hogy e szerzők munkáit jól ismerem, és mindenkitől legalább egy könyv nagyon tetszett, egyesek (Veronika Dintinjana, Karlo Hmeljak és Anja Golob) már díjat is nyertek, mások munkáit antológiába válogatták (Jure Jakob), megint mások, talán tévesen vagy a szövevényes körülmények miatt, a kritika elismerése nélkül maradtak (még), noha véleményem szerint lehetne ez másképp is (pl.: Ana Pepelnik, Gašper Bivšek). Röviden tehát: a saját preferenciáim és szempontjaim szerint válogattam (ebben próbáltam a leginkább nyitott maradni a másra, az eltérőre attól, amit én magam szerzőként írok), noha a válogatás során szem előtt tartottam, hogy legalább valamelyest bemutassam azt is, milyen különbségei vannak a fiatal szlovén költészetnek, és itt nem csak a nemek közti különbségre gondolok.

Még valami mondható talán, mégpedig az, hogy arról a jellegzetes területről válogattam, amit szabadvers-költészetnek nevezünk, amely gyakran köznapi mondatba csap át, és amely egyúttal kifejezetten narratív módon építkezik. Belül a költészet e narratív modelljén – amely a tárgyalt „generációban” kétségtelenül vezető szerepben van, éppen úgy, mint az eggyel korábbi generációban, és szintén jellemző a fiatalabb szerzőkre – pedig a modellől való valamiféle elmozdulást kerestem, vagy legalább jelzésszerű értelmezését annak, hogy a költészet lényege mégiscsak az, hogy a nyelvben történik (amellett, hogy valamit kimond), hogy a szleng idiómáihoz és gyakran jelentésbeli meghatározhatatlansághoz kötött, hogy a „nincs egy jelentés” törvényéhez kötött, mindezek a programszerű nyitottságot és a többértelműség lehetőségét biztosítják. És kizárja, visszautasítja az egyféle interpretáció lehetőségét. Ez az a valami, amelyet a lírikus, de a kicsit kevésbé lírikus költészet is különleges helyzetében, a jelentés imbolygó hordozójaként megőriz, rá kell ébrednie a nyelvi lehetetlenségekre (ki-mondhatatlanságokra), miközben érzékeny a törésvonalakra, az elcsúszásokra és a többértelműségekre. Olykor kész elengedni a hangzás jelentését az értelem jelentése érdekében és hasonlók. Ebben a kontextusban bizonyára az első helyen kell említeni Karlo Hmeljak Krčrk (2012) című verseskötetét, amely, valamelyest Tomaž Šalamun nyomdokán, a legradikálisabban szakít bele ebbe a szövegbe. Könnyedebben és inkább az idiómák szintjén sikerül ez Ana Pepelniknek, néha Andrej Hočevarnak, Anja Golobnak vagy Katja Plutnak is. Az itt bemutatott költők némelyikének higgadtabb a hangja. Rájuk jellemző – költői generációjukra ritkábban – a „rurális atmoszféra”, amely mintáját a szlovén költészetben a feketehullámos modernizmusban keresi, például Dane Zajcnál. Mindenesetre ebbe a csoportba sorolható Jure Jakob, aki a Tri postaje (2003 – Három állomás) című verseskötetében szakított az addig „urbánus” modern (utáni) szlovén költészettel (majd később e fordulattól is némiképp eltért).

Később, noha gyökeresen más módon, valami hasonlót figyelhettünk meg Gašper Bivšeknél, aki különösen a második, *Provincia* (2012 – *Provincia*) című kötetében meggyőzően fogalmazta meg a peremvidék életének tapasztalatát, az élő paraszti táj minden esszenciális és egzisztenciális attribútumával: állataival, növényeivel és embereivel. Ugyanilyen letisztult és valamelyest érett Veronika Dintinjana írásművészete is, aki az eddigi egyetlen verseskötetében, a *Rumeno gori grm forzicij* (2008 – *Sárgán ég az aranycserje bokra*) címűben a téma tekintetében és autopoetikusságában igen klasszicista módon építkezik. Ezért Anja Golobnál, az *V roki* (2010 – *Kézben*) és a *Vesa v zgibi* (2013 – *Húzódkodás*) című két kötetében a versek dinamikusabban mozgó narratív struktúrájáról beszélhetünk, amely gyakran kidolgozott dramaturgiai íven és széles metaforikus merítésen alapszik, és amely a mindennapok nyelvi tapasztalatának legszélesebb spektrumát gyűjti össze. Hasonló eljárásokat figyelhetünk meg a hátralévő költőknél is, például Andrej Hočevár utóbbi, jobb kötetében; költészetében a *Privajanje na svetlobi* (2009 – *Hozzászokni a fényhez*) című kötet törésvonalat jelent. Szintén ezek az eljárások jelennek meg Katja Plut könyvének kifejezetten közvetlen, olykor egészen dühös, ám nyelvileg mindig cseles verseiben, amelyek, talán valamelyest visszafogottabb formában, utolsó, *Kresničke* (2013 – *Szentjánosbogarak*) című könyvében is folytatódnak. Hasonló érettséget az éretlenségben, kacérkodást a gyerekeséggel és a vessző nélküli nyelvi ellenállással mutatott könyveiben, az *Utrip oranžnih luči na semaforjih* (2009 – *A szemafor pislákoló narancsárga fénye*) és a *Cela večnost* (2013 – *Egész örökkévalóság*) címűben Ana Pepelnik is, akinek könyvről könyvre sikerült egyszerű, a mindennapi élet tapasztalatira és a beszélt nyelvre épülő, „költői program” érdemeit megvalósítani.

PRIMOŽ ČUČNIK

LIPTÁK GYÖRGY: HULLÁMZÓ DOMB